

A FEW WORDS ABOUT THE ACCOMPLISHMENT OF LAW

Celin Herța
PhD., University of Craiova

Abstract : Realization of the right involves "transforming the rule of law - as a theoretical concept – in the real social relations", a work which takes two forms: making the law enforcement activity and compliance with laws and conducting law by applying legal norms by state bodies.

Keywords: legal norm, real social relations, metaphor, pyramid, linguistic knowledge

Misterul dreptului¹

La întrebarea ce este dreptul, de ce trebuie să existe, Ph.Malaurie și P.Morvan răspund: „dreptul este legat de absolut și relativ, de etern și temporal, de istorie și de prezent, de dreptate și de forță, de națiune și de univers, de rațiune și de pasiune, câte ceva din toate acestea există în drept, și nu numai; sensul său, forța și rațiunea sa de a fi păstrează o parte ireductibilă de mister”².

Parte din aura de mister vine și din faptul că, pentru drept, noi utilizăm o metaforă - metafora dreptului³ - în majoritatea limbilor noțiunea de justiție este legată de cea de rectitudine: linia dreaptă este privită ca simbol al binelui -, ce provine din limbajul matematicii.

Dincolo de numeroasele sale definiții⁴, dreptul este instituția, instrumentul și expresia civilizației, căci prin drept de edifică orice civilizație, și tot prin el justiția, pacea, prosperitatea

¹ Ph.Malaurie, P.Morvan, *Drept civil Introducerea generală*, (trad.D.Dănișor), Editura Wolters Kluwer, București, 2011, p.13.

² *Idem*.

³ Cuvântul *drept* vine din latinul *directum*, participiul trecut al verbului *dirigo* ce semnifică „a pune în linie dreaptă; în sens figurat, *directum* înseamnă „care este conform legilor. Acesta provine, de altfel, de la verbul *rego* care conține și el ideea de ordine, de comandament, verb de la care s-a format cuvântul latin *regula* care are, și în sens propriu, și în sens figurat, aceleași accepțiuni ca și cuvântul *regulă* din română. Ca derivat de la verbul latin *dirigere* care înseamnă a „a redresa, a regla, a trasa în linie dreaptă, a alinia, el însuși derivat din latină, de la verbul *regere* „a reglementa, a ghida, a conduce, româna a preluat mai ales sensul de „just, de onest, de loial. *Dictionnaire des sciences philosophiques*, tome II, dir. M. Ad. Frank, Hachette, Paris, 1845. A se vedea: D.Dănișor, *The metaphors of Law*, Journal of Romanian Literary Studies, nr.8/20016, p.924 și urm. <https://sites.google.com/site/etymologielatingrec/home/d/droit> În cazul altor dicționare, cuvântul *drept* este literalmente traducerea latinului *rectum* și a sensului cuvântului grec *orthon* (ὀρθον) care înseamnă ceea ce este în linie dreaptă, care trebuie servit ca regulă și ca măsură. Germana și engleza preia acest sens al lui *rectum* în *recht* și *right*. *Dictionnaire des sciences philosophiques*, tome II, dir. M. Ad. Frank, Hachette, Paris, 1845.

⁴ Dreptul, în sens de drept obiectiv, este un ansamblu de norme care organizează viața, este o tehnică a conviețuirii umane cu finalități anume. R. Nițoiu, *Teoria generală a dreptului*, Editura Universitaria, Craiova, 2003, p.96. Dreptul obiectiv reprezintă totalitatea normelor juridice, a regulilor de comportament instituite în societate, conduita legiferată. I Corbeanu, *Teoria generală a dreptului*, Editura Lumina Lex, 2008, București, p.18. Dreptul este ansamblul unitar al regulilor de conduită obligatorii, susceptibile de a fi aduse la îndeplinire prin puterea de stat. S.Ghimpu, *Dicționar juridic selectiv*, Editura Albatros, București, 1985. Într-o primă accepțiune cuvântul drept însemnează totalitatea regulilor, a preceptelor, a legilor care cărmuiesc activitatea omului în societate și care se pot impune la un moment dat prin forța publică. La întrebarea ce este dreptul obiectiv, răspunsul este simplu: totalul legilor, înțelegându-se prin cuvântul lege tot ce se impune prin forța publicului, adică fie legea propriu zisă, fie obiceiurile cu valoare legală, fie preceptele care se impun fără nici un fel de text, legiutorului chiar. N.Titulescu, *Drept civil*, vol.I-II, Editura All Beck, București, 2005, p.6. Prin drept obiectiv vom înțelege ansamblul normelor juridice emise într-o societate dată. În viziunea lui Jean-Louis Bergel, dreptul obiectiv reprezintă ansamblul regulilor care reglementează viața socială și a căror respectare este garantată de puterea publică. Jean-Louis Bergel, *Théorie Générale du Droit*, édition 3e, Dalloz, Paris, 1999, p.62. I.Vida, *Teoria generală a dreptului*, support de curs, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Administrație Publică, București, p.9. <https://www.scribd.com/document/118232084/Support-de-Curs-Ioan-Vida-TGDA> se vedea și: I. Dogaru, D.C. Dănișor, Gh. Dănișor, *Teoria generală a dreptului*, Editura Științifică, București, 1999; A. Naschitz, *Teorie și tehnică în procesul de*

și înflorirea oamenilor sunt asigurate⁵; din contră, când dreptul nu există ori când este nesocotit sau violat, civilizația se dezrădăcește, avem de-a face cu decadența, cu regimul bandiților, cu deriva intelectuală și morală, cu mizeria, cu imensele suferințe și marile dezastre.⁶ De aceea, de-a lungul istoriei, oamenii au luptat pentru drept, manifestând unele dintre cele mai mari virtuți: setea și simțul dreptății, inteligența, curajul, tenacitatea și depășirea de sine⁷.

Dreptul are mai mulți stăpâni; timpul este unul dintre ei, unul ambiguu, adică acum inhibant, acum eroziv – când șterge sau distruge o prerogativă legală, de ex.prin prescripție sau amnistie – acum static, când joacă un rol de-a dreptul conservator, acum dinamic, când crează ori modifică o anumită situație juridică. Istoria, ca și tătăl său timpul, este și ea stăpână a dreptului; într-adevăr majoritatea instituțiilor juridice sunt produsul evoluției dreptului de-a lungul secolelor, căci istoria le-a cizelat. De aceea se și spune că, înainte de a fi un fenomen moral, cultural, economic, rațional, social sau politic, dreptul este un fenomen istoric; martor tăcut și factor permanent al dreptului este istoria, căci „sentimentul dreptului nu este înăscut, ci dobândit în funcție de mediul istoric”.⁸ Dar istoria, și mai ales memoria și greutatea trecutului pot fi și o scleroză care frânează progresul dreptului⁹, deoarece se poate spune că istoria nu este decât o suită de orori și cruzimi¹⁰.

Relația dintre drept și timp/istorie este evidentă pentru că, încă din antichitatea clasică, dreptul era socotit ca avându-și izvorul într-un anumit context politic apărut spontan în relațiile interumane¹¹; contextul vine înaintea oricărei normări, fie ea și juridică. De aceea activitatea de normare nu poate evita confruntarea cu o realitate socio-politică deja existentă, după cum și orice formă de guvernământ nouă apare decât atunci când condițiile socio-economice o impun¹².

Dreptul este atât expresie a unei identități naționale – idee afirmată de Savigny în următoarele cuvinte: dreptul pozitiv este o emanație spontană a conștiinței comune, a spiritului Poporului – cât și aspirație către o

creare a dreptului, Editura. Academiei, București, 1969; S. Popescu, *Teoria generală a dreptului*, Editura Lumina Lex, București, 2000; H. Bergman, *The Historical Background of American Law*, in *Talks an American Law*, New York; E.Moroianu, *Teoria generală a dreptului, note de curs*, Tg-Jiu, 2003; N. Popa, M.C. Eremia, S. Cristea, *Teoria generală a dreptului*, Editura All Beck, București, 2003, Gh. Mihai, Radu I. Motica, *Fundamentele dreptului, Teoria și filosofia dreptului*, Editura All, București, 1997.

⁵ Pentru Hesiod, justiția, măsura și pacea sunt originea însăși a dreptului. Ph.Malaurie, P.Morvan, *Drept civil Introducerea generală*, (trad.D.Dănișor), Editura Wolters Kluwer, București, 2011, p.3.

⁶*Idem.* R.von Ihering, în *La lutte pour le droit*, trad.O.de Leulenaere, 1890, afirmă: “Nu propovăduiesc deloc lupta pentru drept în toate contestațiile, ci doar acolo unde atingerea adusă dreptului implică o subestimare a persoanei”. “Toate marile cuceriri pe care le înregistrează istoria dreptului: abolirea sclaviei, a servituzii personale, libertatea proprietății funciare, a industriei, a credințelor au trebuit să fie câștigate cu prețul unor lupte ardente, adesea continuate timp de secole; calea urmată de drept este marcată uneori de torente de sânge, dar întotdeauna de drepturile suprimate. Dreptul este Saturn devorându-și copiii; el nu poate să întinerească decât făcând tabula rasa din propriul său trecut”. P.Coulombel, *Force et but dans le droit selon la pensée juridique de Ihering*, Paris Sirey 1957, p.609.

⁷E.Kant, *Fondements de la métaphysique des mœurs*, Traduit de l'Allemand en français par Victor Delbos (1862-1916) à partir de l'édition de 1792. http://classiques.uqac.ca/classiques/kant_emmanuel/fondements_meta_moeurs/fondem_meta_moeurs.pdf

⁸ Ph.Malaurie, P.Morvan, *Drept civil Introducerea generală*, (trad.D.Dănișor), Editura Wolters Kluwer, București, 2011, p.11; R. von Ihering, *Histoire du développement du droit romain*, Paris, Librairie A.Marescq, traducere de O. de Meulenaere, 1900, p.58.

⁹ “Legile și dreptul, asemănătoare unui rău ereditar, se transmit din generație în generație și se întind pe nesimțite de la o țară la alta; inteligența devine prostie, binefacerea chin”. F.K.von Savigny, *Traité de droit romain*, Firmin Didot Frères, 1840, p.40.

¹⁰Istoria este o țesătură de josiții și cruzimi, unde câțiva stropi de puritate strălucesc din loc în loc. Ph.Malaurie, P.Morvan, *Drept civil Introducerea generală*, (trad.D.Dănișor), Editura Wolters Kluwer, București, 2011, p.11;

¹¹ Gh.Dănișor, *Filosofia drepturilor omului*, Editura Universul Juridic, 2011, p.220 și urm.

¹²*Idem.* „A lega dreptul de un anumit context socio-politic, înseamnă a-l relativiza, a-l limita, limita fiindu-i realitatea socio-politică pe care trebuie să o urmeze; dacă această limită dispăre, dreptul cade în voluntarismul subiectivist”. A se vedea și: D.C.Dănișor, *Democrația deconstituționalizată*, Editura Universul Juridic, Editura Universitaria Craiova, 2013, p.72-74

ordine universală¹³. Așa este, atât în Franța lui Malaurie cât și în România noastră, dreptul care ne guvernează nu mai este doar drept intern, dar și drept al Uniunii Europene, în care suntem stat membru, și drept care decurge din convențiile internaționale la care suntem parte.

Realizarea dreptului

Realizarea dreptului este legată de o funcție a limbajului legislativ care trebuie să rezolve opoziția dintre claritate și complexitate; pentru că se adresează mai ales inițiatorilor, acest limbaj trebuie să fie complex, dar deoarece *nimeni nu se poate prevala de necunoașterea legii*¹⁴, textul acesteia trebuie să fie clar pentru toți cei cărora li se aplică. Însăși funcția legii obligă legiuitorul să concilieze aceste două opoziții, producând o lege clară, concisă și precisă, comprehensibilă pentru toată lumea: „Numai o redactare corectă și clară a textelor legislative le poate garanta eficacitatea”¹⁵.

Afirmația este corectă căci iată ce afirma Portalis în al său *Discurs preliminar*: Legile nu sunt pure acte de autoritate; sunt acte de înțelepciune, de dreptate și de rațiune. Legiuitorul exercită mai puțin o autoritate, și mai mult un sacerdoțiu. Nu trebuie să piardă deloc din vedere că legile sunt făcute pentru oameni, și nu oamenii pentru legi; că ele trebuie să fie adaptate caracterului, obiceiurilor, situației poporului pentru care sunt făcute; că trebuie să fii moderat în noutate în materie de legislație pentru că, dacă este posibil, într-o situație nouă, să calculezi avantajele pe care teoria le oferă, nu se poate să cunoști toate inconvenientele pe care numai practica le poate descoperi; că trebuie să lași binele pentru mai bine; că atunci când corectezi un abuz trebuie să vezi mereu pericolele corecției însăși, că ar fi absurd să lași pradă unor idei absolute de perfecțiune în lucruri care nu pot fi susceptibile decât de o valoare relativă; că în loc să schimbi legile, este aproape întotdeauna mai util să le prezinți cetățenilor noi motive pentru a le iubi; că istoria de-abia dacă ne oferă promulgarea a câtorva legi bune în intervalul a câteva secole; că, în fine, nu le revine sarcina de a propune schimbări decât acelor care s-au născut suficient de fericiți pentru a penetra, printr-o lovitură de geniu, și printr-un fel de iluminare bruscă, întreaga constituție a unui stat¹⁶.

Elaborarea dreptului, a actelor normative nu reprezintă un scop în sine¹⁷, deoarece prin elaborarea lor se urmărește reglementarea relațiilor sociale în sensul dorit, în vederea realizării unor sarcini ale societății, sarcini complexe de genul: garantarea suveranității naționale și a integrității teritoriale, asigurarea ordinii constituționale, consfințirea și garantarea drepturilor și libertăților cetățenilor, exploatarea resurselor naturale în concordanță cu interesul național, valorificarea potențialului creator și productiv al tuturor forțelor sociale, dezvoltarea culturii și științei, protejarea patrimoniului cultural național, ocrotirea mediului și asigurarea echilibrului ecologic, crearea condițiilor necesare pentru creșterea calității vieții și pentru protecția socială a cetățenilor, atragerea tuturor cetățenilor la viața politică a societății, organizarea cooperării cu alte state etc., într-un cuvânt, acestea sunt sarcinile care se urmăresc prin crearea de norme ce reglementează relațiile din domeniile amintite.

¹³ Ph.Malaurie, P.Morvan, *Drept civil Introducerea generală*, (trad.D.Dănișor), Editura Wolters Kluwer, București, 2011, p.12.

¹⁴ *Nullum censetur ignorare legem*

¹⁵ D.Dănișor, *Interpretarea Codului civil Perspectivă jurilingvistică*, Editura C.H.Beck, București, 2015, p.52; A.-F. Bisson, *L'interaction des techniques de rédaction et des techniques d'interprétation des lois*, în *Les cahiers de droit*, vol. 21, no 3-4, 1980, p. 514.

¹⁶ J.É.M. Portalis, *Discurs preliminar pentru primul proiect de Cod civil*, Discurs pronunțat pe 21 martie 1801 http://mafr.fr/IMG/pdf/discours_1er_code_civil.pdf

¹⁷ D. Baltag, A. Guțu, *Teoria generală a dreptului*, Chișinău, 2002, <https://bibliotecalibera.files.wordpress.com/2008/04/tgd-dumitru-baltag-alexei-gutu-chisinau-2002.pdf>

Prin urmare, reglementarea, crearea de norme, oricât de corectă și de bună ar fi reglementarea, nu constituie decât primul pas în realizarea sarcinilor amintite, căci la fel de important este cel al realizării normelor, a înlăptuirii scopurilor urmărite prin reglementare. Tocmai de aceea se spune că aceste două procese de creare și de realizare a dreptului¹⁸ se interpătrund, deosebirea dintre ele poate și trebuie să fie făcută din punct de vedere teoretic, dar greu de realizat, uneori, în practică. Analiza conceptului realizării dreptului este de fapt analiza modului de implementare a normei de drept în viața socială, a modului în care societatea primește norma de drept, o încorporează în patrimoniul psihologic al individului.

În acest sens este și François Terré care spune explicit că pentru a înțelege ceea ce caracterizează realizarea dreptului, trebuie examinate datele fundamentale ale inserției sale într-un grup social, și aceasta pentru că „Regula de drept nu este destinată să rămână o simplă creație spirituală: prin natura sa ea trebuie să se aplice situațiilor concrete, să se realizeze”¹⁹.

Odată elaborată norma juridică, despre care știm că este generală și abstractă, ea trebuie să treacă de la universal la particular²⁰, de la abstract la concret, anume fie prin respectarea sa de către cei cărora li se adresează, fie prin aplicarea de către autoritatea statală investită în acest sens.

Respectarea dreptului cea mai importantă și de dorit modalitate de realizare a dreptului constă în conformarea conduitei umane comandamentelor normelor juridice. În marea majoritate a cazurilor, oamenii, luați ca subiecte individuale de drept, se supun comandamentelor normelor juridice, nu le încalcă și se supun dispozițiilor regulilor de conduită apărute de forța coercitivă a statului²¹. În cazul unei reacții negative a subiecților de drept față de normele juridice, manifestată prin înfrângerea, nerespectarea dispozițiilor normelor juridice, vorbim de aplicarea sancțiunilor juridice, de intervenția răspunderii juridice a persoanelor care au încălcat legea, menită să restabilească ordinea juridică și să repună subiectul de drept în starea anterioară încălcării drepturilor sale.

Prin urmare, realizarea dreptului presupune „transformarea ordinii de drept – ca un concept teoretic – în relații sociale reale”²², operă care îmbracă două forme: realizarea dreptului prin activitatea de executare și respectare a legilor, și realizarea dreptului prin aplicarea normelor juridice de către organele statului²³.

BIBLIOGRAPHY

- Bergel J.-L., *Théorie Générale du Droit*, édition 3e, Dalloz, Paris, 1999;
 Bergman H., *The Historical Background of American Law*, in *Talks an American Law*, New York;

¹⁸ Realizarea dreptului este „un proces prin care normele generale și abstracte se caracterizează într-un anumit tip de societate, prin conformarea conduitei subiecților față de prescripțiile lor și printr-un ansamblu de acțiuni statale menite să asigure aplicarea acestora în vederea binelui comun”. I.Dogaru, D.C.Dănișor, Gh.Dănișor, *Teoria generală a dreptului*, Editura Științifică, București, 1999, p.347.

¹⁹ Fr. Terré, *Introduction générale au droit*, 5 édition, Dalloz, Paris, 2000, p.371 și urm.

²⁰ R. Nițoiu, *Teoria generală a dreptului*, Editura Universitaria, Craiova, 2003, p.275.

²¹ Motivele acestei supunerii nu pot fi descoperite cu ușurință. I.Vida, *Teoria generală a dreptului, support de curs*, Școala Națională de Studii Politice și administrative, Facultatea de Administrație Publică, București, p.68. A se vedea și: Dana Diaconu, *Codul civil și conceptul de „aplicare a dreptului”*, Revista de Științe juridice, nr. 1/2006, <http://drept.ucv.ro/RSJ/images/articole/2006/RSJ1/0116DiaconuDana.pdf>

²² R. Nițoiu, *Teoria generală a dreptului*, Editura Universitaria, Craiova, 2003, p.276; D.C.Dănișor, *Drept constituțional și instituții politice*, vol.1, Editura Științifică, București, 1997, p.236.

²³ Aplicarea dreptului este o activitate a autorităților și instituțiilor publice sau chiar a persoanelor juridice de utilitate publică de implementare a normelor juridice. Această activitate, prin excelență statală, rezidă în împuternicirea unor autorități publice, în delegarea acestei împuterniciri unor regii autonome, unor instituții publice sau chiar unor persoane juridice private, de a duce la îndeplinire prevederile legii, prin acte sau fapte juridice proprii, date sau efectuate în virtutea legii. I.Vida, *Teoria generală a dreptului, support de curs*, Școala Națională de Studii Politice și administrative, Facultatea de Administrație Publică, București, p.68.

- Corbeanu I., *Teoria generală a dreptului*, Editura Lumina Lex, 2008, București;
- Coulombel P., *Force et but dans le droit selon la pensée juridique de Ihering*, Paris Sirey 1957;
- Dănișor D., *The metaphors of Law*, Journal of Romanian Literary Studies, nr.8/20016;
- Dănișor D.C., *Democrația deconstituționalizată*, Editura Universul Juridic, Editura Universitaria Craiova, 2013;
- Dănișor D.C., *Drept constituțional și instituții politice*, vol.I, Editura Științifică, București, 1997.
- Dănișor Gh., *Filosofia drepturilor omului*, Editura Universul Juridic, 2011;
- Dictionnaire des sciences philosophiques*, tome II, dir. M. Ad. Frank, Hachette, Paris, 1845;
- Dogaru I., Dănișor D.C., Dănișor Gh., *Teoria generală a dreptului*, Editura Științifică, București, 1999;
- Ghimpu S., *Dicționar juridic selectiv*, Editura Albatros, București, 1985;
- Ihering R. von, *La lutte pour le droit*, trad.O.de Leulenaere, 1890;
- Kant E., *Fondements de la métaphysique des mœurs*, Traduit de l'Allemand en français par Victor Delbos (1862-1916) à partir de l'édition de 1792 ;
- Malaurie Ph., Morvan P., *Drept civil Introducerea generală*, (trad. D. Dănișor), Editura Wolters Kluwer, București, 2011;
- Mihai Gh., Motica R. I., *Fundamentele dreptului, Teoria și filosofia dreptului*, Editura All, București, 1997;
- Moroianu E., *Teoria generală a dreptului, note de curs*, Tg-Jiu, 2003;
- Naschitz A., *Teorie și tehnică în procesul de creare a dreptului*, Editura. Academiei, București, 1969;
- Nițoiu R., *Teoria generală a dreptului*, Editura Universitaria, Craiova, 2003;
- Popa N., Eremia M.C., Cristea S., *Teoria generală a dreptului*, Editura All Beck, București, 2003;
- Popescu S., *Teoria generală a dreptului*, Editura Lumina Lex, București, 2000;
- Savigny F.K. von, *Traité de droit romain*, Firmin Didot Frères, 1840;
- Terré Fr., *Introduction générale au droit*, 5 édition, Dalloz, Paris, 2000
- Titulescu N., *Drept civil*, vol.I-II, Editura All Beck, București, 2005;
- Vida I., *Teoria generală a dreptului, support de curs*, Școala Națională de Studii Politice și administrative, Facultatea de Administrație Publică, București;